

KURYER LITEWSKI

w WILNIE w SOBOTĘ DNIA 28 SIERPNIĄ V. S. 1815 ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE

Gazeta petersburská, *Senacká*, zawiera następujący Jego Cesarskiéy Mosci manifest:

Z BOŻEY ŁASKI

MY ALEXANDER PIERWSZY,

CESARZ I SAMOWŁADZCA

WSZECH ROSSYY.

i t. d. i t. d. i t. d.

W pierwszym artykule Manifestu Naszego, pod dniem 30 sierpnia przeszłego roku, względem różnych ulg i łask ludom Naszym udzielonych, Rozkazaliśmy sporządzić nowy popis ludności, poruczając Radzie Państwa przygotować potrzebne w tej mierze do podpisu Naszego postanowienia.

Przyczyny, które powodowały Nás do udzielenia tej łaski, pochodziły z bolesnej dla serca Naszego uwagi na utratę ludności, wynikłej ze skutków gwałtownego nájścia licznego nieprzyjaciela. Ta utrata tém mocniej powinna się być dać uczuć dla pozostałej rzeczywiscie ludności do rewizyi zapisanej, że się zdarzyła w pierwszym roku nowego popisu: a następnie i opłata za ubyłych mogłaby się jeszcze długi czas przeciągnąć, a tém samym, stać się ciężarem dla ludu, jeżelibyśmy i teraz, co do terminu, za przyzwolitą uznali, trzymać się zaprowadzonego względem popisu porządku. Ale z należytem względem poważając gorliwe ofiary wiernych Naszych poddanych w roku 1812, oraz straty ich w ludziach i własności, również z wdzięcznością przypominając na mężny opór, stawiony nieprzyjacielowi przez mieszkańców wielu *Rossyjskich* miast i wiosek, uznaliśmy za dobrą, rozkazać, dla ulgi ludu i dla zrównania powinności krajowych, zrobić w Państwie nowy popis ludności.

A rozważywszy opinią Rady Państwa, rozkazujemy popis ten sporządzić stosownie do poniższych zasad:

§ 1. Popis odbydź we wszystkich guberniach i rządztwach, podług jednakić prawideł, wyjąwszy obwody *Białostocki*, *Bessarabi*, *Gruzi* i *Finlandyę*, w terażniejszych jéy granicach, względem których późniéj má bydź zrobioné urządzenie.

§ 2. Do spisów ludności zapisywać ludzi wszystkich tych stanów, z których w dawniejszych rewizyach byli zapisywani, a w szczególności ściśle pilnując się zasad Manifestu pod dniem 16 listopada 1781 roku, i wydanego przez Rządzący Senat w tymże roku ukazu.

§ 3. Spisy takowe, tak osobiście podawać, ako i nieosobiście przesyłać, o wszystkich w ogólności kupcach i mieszczanach Głowy miast spólnie ze Starostami, a gdzie ich nie ma, Magistra-

ty lub Ratusze; o ludziach dwornych i włościanach obywateli i właścicieli sami, albo, ich umocowani; o włościanach administracyi udziałowey, zwierzchność ich włości, pod szczególnym dozorem miejscowey udziałowey administracyi; o włościanach administracyi skarbowey wszelkiego tytułu, równie, jak i o rolnikach wolnych, wyborni, setnicy i inne ich starszyny; we wsiach zaś skarbowych, zostających w administracyi czasowych posiadaczów, spisy takowe czyli skazki mają podawać sami posiadacze, albo, ich umocowani,

§ 4. Spisy podpisywać mają właściciele sami, spólnie z tym, komu podanie ich poruczą; a gdy podanie i podpisanie drugim przez nich powierzonné będzie, wtedy mają podających opatrzyć pełnomocnictwem na prostym papierze, które to pełnomocnictwo zaświadczone przez Sąd, albo, przez dwóch ustronnych świadków; a pełnomocnictwa takowe do spisów przyłączone bydź mają.

§ 5. Od prawidła tego wymują się obywatele i posiadacze, którzy w oddaleniu zostają; w takich włościach podanie spisów i cała za nie odpowiedź wkłada się na rządzców, albo zawiadowców, starostów i wybornych, w takiz sposób, jak włościańska zwierzchność odpowiada we włościach skarbowych.

§ 6. Spisy pisać i podawać, we dwóch exemplarzach sporządzone, podług załączonego tu wzoru, na przedającym się w powiatowych kancelaryach drukowanym papierze; tym końcem Rządzący Senat má uczynić potrzebne rozrządzenie. W niedostatku zaś drukowanego papieru, pozwala się też spisy pisać i podawać na prostym papierze.

§ 7. Do spisów rewizyjnych zapisywać wszystkich, rzeczywiscie znajdujących się ludzi, wszelkiego wieku, płci, pokolenia lub plemienia i religii, miastami, wsiami i familiami.

§ 8. Dla przyjęcia spisów rewizyjnych w każdym powiatowém mieście ustanawia się Rewizyyną Kommissyą.

§ 9. Kommissyą Rewizyyną składa się z Powiatowego Marszałka Szlacheckiego i Strapczego. Do kancelaryi w niej mają bydź użyci urzędnicy kancelaryjni, stosownie do rozporządzenia Gubernskiego Rządu. Mieyscé Marszałków, gdzie ich nie ma, zastępują Sędziowie powiatowi; a gdzie tych ustanowionych nie ma, tam zwierzchność Gubernska má uczynić rozporządzenie, kto z urzędników rzeczywiscie znajdujących się w Kommissyi má zasiadać.

§ 10. Kommissye Rewizyyné przyymując we dwóch exemplarzach spisy ludności, i zapisując je do xięgi dzieł przychodzących, każdemu, podającemu takowe spisy, mają dawać świadectwa ze złożonych spisów; a po upłynieniu terminu, na podawanie spisów ludności przeznaczonego, jeden exemplarz takowych spisów razem z wiadomością, po-

dług załączonego tu wzoru, ma przesłać do powiatowego Kaznaczeja; drugi zaś exemplarz tej wiadomości razem z księgą dzieł wchodzących przeszle do Skarbowej Izby.

§ 11. Z tych wiadomości Izba Skarbową ma ułożyć wiadomości summaryne, podług wzoru tu załączonego, i niezwłocznie przesłać je do Rządzącego Senatu.

§ 12. Termin na podanie spisów naznacza się do dnia 15 marca 1816 roku, a w gubernijach *tobolskiej, tomskiej, i irkuckiej*, do dnia 15 sierpnia tegoż roku.

§ 13. Po upłynieniu tego terminu, Komisye ustają, a niepodane jeszcze spisy nie inaczey już przyjmowane będą, tylko przez Izby Skarbowe, z pobieraniem winy za niepodanie na terminie, po pięć kopiejek od każdej męskiej głowy, w rewizyi zapisanej. Wina takowa poszukiwana byź ma we włościach obywatelskich na samychże obywatelach, albo rządzcach ich i wybornych; w skarbowych zaś włościach na starszynach i innych zwierzchnikach włościńskich; a w miastach na Głowach i Starostach, lub, na członkach Magistratu i Ratusza.

§ 14. Takowe przyjmowanie spisów rewizyjnych po upłynionym terminie, z opłatą winy, uskutecznić się ma do dnia 15 sierpnia 1816 roku; w sybirskich zaś guberniach do dnia 15 marca 1817 roku. Po wyjsciu tego ostatniego terminu, wszyscy ludzie niezapisani do rewizyi uznani będą za przepisnych.

§ 15. Ustanowione dawnemi przepisami za utajenie ludzi i niepodanie przepisnych, podług byłych dotąd spisów, osobiste ukarania i opłata winy ustają.

§ 16. Do teraźniejszego popisu tacy przepisni, jakiegobykolwiek byli wieku, mają byź podawani bez żadnego za przeszle utajenie poszukiwania i straty.

§ 17. Ale odtąd, dla przecięcia utajenia i nie podawania ludzi przepisnych, stanowią się następujące przepisy:

1) We włościach obywatelskich sami obywatele i rządzczy ich, a we włościach skarbowych Głowy włości, wyborni i inni zwierzchnicy włościńscy, w miastach zaś Magistraty i Ratusze mają corocznie sprawdzać popisową liczbę ludności z liczbą podaną do rewizyi, przeczytać to w samychże wioskach na schadzce ogólnej, a jeżeli się kto okaże niepodanym do rewizyi, o takim dla wpisania podać do Izby Skarbowej, na pierwszym przypadającym terminie wnoszenia podatku, doniesienie, wnosząc razem do kaznaczeystwa powiatowego, za każdego opuszczonego wszystkie skarbowe podatki podwójne za cały ten czas, przez który on nie znajdował się w liczbie spisowej.

2) Z tych obywateli i włości skarbowych, którzy przez własne, tym sposobem uczynione sprawdzenie, podadzą ludzi niezapisanych, żadnego więcey poszukiwania, prócz podwójnego zapłacenia podatków, nie czynić i niedopuszczać.

3) Ale, jeżeli gdzie, pomimo własnego obywateli, włości skarbowych, albo, zgromadzeń miejskich, podania, przez surowe środki, które nieodmiennie przez Rząd użyte będą, pokażą się ludzie niezapisani, wtedy za każdego niezapisanego, prócz podwójnych podatków skarbowych, uzyskiwać jeszcze po 500 rubli, a uzyskanie to ma się czynić we włościach obywatelskich na samych właścicielach, w skarbowych na wszystkich w ogó-

le włościach, a w miastach na zgromadzeniach miejskich; wybornych zaś i drugich starszych z tego czasu, kiedy utajenie ludności popełnione zostało, oddawać na rok do domu robot.

4) Jeżeli utajenie ludności w obywatelskim majątku odkryje i objawi poddany, ten, stosownie do dawniejszych ustaw, z siemienistością swoją od poddaństwa się uwolni, i przechodzi do stanu ludzi wolnych.

§ 18. We wszystkich dalszych rozporządzeniach, tyczących się należytego uskutecznienia popisu ludności, Zwierzchności Guberskie mają się stosować do porządku w ostatnich trzech popisach ustanowionego, w szczególności zaś trzymać się prawideł, w Manifestie pod dniem 16 listopada 1781 roku i organizacyjnym ukazie tegoż roku przez szczegóły wyrażonych.

Dnia 20 czerwca 1815 roku.

Na autentyku podpisano własną Jego Cesarzowskiej Mości ręką tak: Alexander.
(Należąc do tego manifestu załączenia wydrukują się w następującym czasie.)

Gazeta petersburską, *le Conservateur Impartial*, zawiera z Petersburga, pod d. 16 sierpnia: „W piątek d. 13 t. m. Hrabia *de la Moussaye* sprawujący interessa Francji w niebytności ambasadora, obchodził uroczystosć s. Ludwika, i powrótu N. Króla Jmci do swojej stolicy. W kościele katolickim odprawiła się msza uroczysta, i spiewane było *Te Deum*, z muzyką artystów tutejszey stolicy. Znáydujący się tu Francuzi, i wiele znakomitych osób byli obecni na tym obchodzie, który przez tyle w sobie połączonych pamiątek mocnięj jeszcze przenikał serce. W czasie *Domine saluum fac Regem*, przez *P. Bourgeois* śpiewanego, modły ze łzami się jednocząc, wzywały błogosławieństwa niebios dla tego Króla i Najjasniejszey jego rodziny.

W teyże gazecie: z Moskwy pod 2 sierpnia: „Na obchód pożądanej i szczęśliwey nowiny, o uwiezieniu *Bonapartego*, JW. Arcy-Biskup *Augustyn*, Metropolita moskiewski, w kościele *Wniebowzięcia P. M.* dnia wczorayszego, pontyfikalnym obrzędem, odprawił mszą s., a po nięy wyborną miał mowę. Potem spiewane było *Te Deum*, w posród gromu dział *Kremlina*, i odgłosu dzwonnów *Iwana Wielkiego*. Po odprawionych modłach w uroczystey processyi udano się do rzeki Moskwy, gdzie JW. Arcy-Biskup poświęcił wodę. Zgromadzenie ludu było nieprzeliczone. Wieczorem miasto całe rżęsiłem jasniało ogniem.

Gazeta petersburska, *Poczta Północna*, donosi ze Pskowa, dnia 10 sierpnia: „Dnia 5 t. m. zrana przybył tu JW. Hrabia *Rumianców*, Kancelarz Państwa; tegoż dnia był w tutejszym kościele katedralnym, i niektóre klasztory odwiedził; a nazajutrz o godzinie 4tej z północy wyjechał gościncem do *Porchowa*.

JO. Xiężna *Natalia Golicynowa*, Stats Dama NN. Cesarzowych, d. 9 t. m., do *Porchowa* przybyła; wczora zaś wyjechała w dalszą drogę do *Kijowa*.

Wilno, dnia 28 sierpnia.

Przez Ukaz Naywyższy, z dnia 20 lipca, potwierdzeni zostali na Prezydentów Sądów głównych gubernii wileńskiej: Departamentu 1go JW. *Anton Chropowicki*; a 2go JW. *Antoni Laudanowski*, czwarty już raz w ciągłym urzędowaniu przez

obywateli wybrany, i czwarty raz Naywyższém potwierdzeniem zaszczycony.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA

Gazeta Korrespondenta hamburskiego donosi z Paryża, pod 13 sierpnia: „Mówią, że woyska sprzymierzone przez kilka lat we Francyi zostawać będą. — Ponieważ woysko Loary ma broń złożyc i bydź rozpuszczone, przeto Marszałek Davoust żądał i otrzymał uwolnienie ze służby: gdyż na rozpuszczenie woyska zezwolić nie chciał — Z powodu niedawno odkrytego spisku, ciągle tu wiele osób aresztują. — Poseł angielski, Lord Stewart, obchodził tu wczora urodziny Xięcia Rejenta, i dawał bal wielki. — Ludzie, którzy nieporządek pod Tuyleryami wzniesali, najęci byli przez Cambacera i innych stronników Bonapartego. — Lord Castlereagh i Marszałek polny, Hrabia Barclay de Tolly, mieli wczora długą audyencyą u Króla. — Tuteysza gazeta urzędowa zawiera: „Marszałek Brune wyjechał z Tulonu za pasportem P. Rivière, i poznany został w Avenione od współstwa, które się natychmiast zburzyło. Marszałek Brune schronił się do zaieznego domu. Prefekt, który go już wprzódy był widział i radził mu, izby prędzey wyieźdzał, przybiegł i z niebezpieczeństwem własnem bronił przez pół piątę godziny życia Marszałka; ale wszystkie jego mowy i starania nie mogły usmierzyć zawziętości ludu, a w mieście żadney siły woyskowej nie było. Marszałek widząc, że drzwi do jego schronienia wybite zostaną, zastrzelił się z pistoletu. Prefektowi departamentu Vaucluse poruczono, izby sprawcy tego powstania sądowie ukarani byli. — Marszałek Ney (pisze też gazeta urzędowa), w kantonie Figeac, w departamencie Lozere, na granicy departamentu Cantal poznany, poymany i do Aurillac zaprowadzony został. Ważne to poymanie winnismy czuyności P. Locard, Prefekta departamentu Cantal, i Podprefekta powiatu Aurillac. Kapitan żandarmeryi wypełnił z wielką gorliwością rozkazy Prefekta. Ney bawił się na wsi w bliskosci Aurillac; przepyszny marszałkowski pałasz, który miał przy sobie, postrzeżony przez jednego z odwiedzających, zwrócił na niego baczność podprefekta — Z powodu odkrycia ostatniego spisku aresztowano także wiele osób w okolicach twierdz naszych pogranicznych, które ze spiskowymi związek miały. — Gdy wszystkie zamiary Króla dążą do umiarkowania i zapomnienia przeszłości; przeto artykuł jeden w Gazette de France (który doradza, izby naywiększy ciężar kontrybucyi wojenney na tych spadał, którzy przyjęli i podpisali akt dodatkowy Bonapartego) sciągnął na siebie nagany, i sprawił, że wydawanie numeru jednego tey gazety zabronione zostało. — Zapewniają, że Angliia życzy sobie posiadać niektóre porty w północney Francyi. — Gwardya narodowa paryska musi teraz broń oddać. — Całe woysko francuzkie będzie na przyszłość wynosić około 250.000 ludzi. Jenerał porucznik, Xiążę Aumont, wydał, w Caen d. 1 t. m. odezwę, w której uwiadamia, że woyska pruskie w tey okolicy stać będą; że pogłoski, które o postępowaniu woysk sprzymierzonych rozsiewają, są fałszywe; że w nich karność naylepiej jest utrzymywana; i że złe myślacy, którzyby nie przyzwolicie postępowali, surowie karani będą. — Austriacy, w zajętych przez siebie okolicach, znieśli podatek, Droits reunis zwany, który tak jest uciążliwy dla mieszkańców.

Paryż dnia 14 sierpnia. Dzisieyszy numer Gazette de France, zawiera, co następuje: „Osoby, które dobrze świadomemi rzeczy bydź mogą, twierdzą, że całość terytoryum francuzkiego zapewniona, i przez układy kongressu paryzkiego oznaczona została, i że, ieżli osadzenie pewną liczbą woysk sprzymierzonych, niektórych części pogranicznych królestwa, przez oznaczony przeciąg czasu, za rzecz potrzebną uznano, stało się to jedynie tylko, dla pewności uskutecznienia innych warunkow traktatu. Dodaia jeszcze, że Rossya i Angliia z takim umiarkowaniem, z taką wspaniałością i z taką sprawiedliwością opiekunie się sprawą Francuzką, że ni mniéj wysławiać ich będą sposob używania potęgi swojey, iak świetność jey pomysłności. Nakoniec zapewniaia, że Król francuzki któremu pozostał był tylko wpływ cnót jego i siły moralney jego imienia, z okrótnego doświadczenia, w którym był pogrążony, z taką wyudzie swi tnością, która stanie się tém piękniejszą, że ją tylko wpływowi swego charakteru i mocy duszy winien będzie. — Utrzymuia, że za kilka dni wyudzie oświadczenie mocarstw sprzymierzonych, które zaspokoi wszystkie umysły. Spodziewaia się także, że w dzień imienin N. Pana nastąpi ostateczne urządzenie, podług którego woyska sprzymierzone w części Francuzką opuszczą. — Xiążę Eckmühl znajduje się tu od dwóch dni. — Siłę woyska Loary wynoszą do 45.000 ludzi. Naypiękniejsze woyska gwardyi z pozostałey armijskładać będą część gwardyi królewskiej. Załoga twierdzy Laon, którą teraz Prusacy zajmują, ciągnie do woyska Loary. — Minister Stein i Kawaler Gentz przybyli do Paryża.

Wczora byli u Króla na obiedzie Monarchowie cudzoziemscy, którzy wszyscy mieli ordery s. Duchą; poczem ukazali się na balkonie, gdzie ich z okrzykami radości witano. — Ministrowie pruscy mieli wczora u Króla dwugodzinną audyencyą. — Król Niderlandzki wkrótce tu jest spodziewany. — Gazette de France pisze teraz: że Józef Bonaparte aresztowany został, w nocy d. 4 sierpnia, w zamku Allemand, w Watlandyi, i że go w ciemności żołnierz jeden bagnetem ugodził, przez co wiele krwi utraciwszy, zemdlął. Szwajcarski Pułkownik Brandlin otoczył kompanią jedną zamek, a Józef usiłował napróżno uisnąć tylnemi drzwiami. Podług innych doniesień miał to bydź Maret. — Jenerał Partonneaux dowodzi teraz w Marsylii. — Xiążę Angouleme z małżonką swoją wyjechał do Bordeaux. Wielka rewija woyska rossyyskiego, 150 000 ludzi, która się d. 21 t. m. na równinach pod Fere Champanoise odbyła, odłożoną została, z powodu zniwa, do pierwszych dni wrzesnia. — Ze strony pruskiej potrzeba ta związle przełożoną została, że Francuzka odstąpić powinna Alzacyą i Lotaryngią, Metz, Tul. Verdun — Xięcia Orleansu przeznaczają na Namiestnika Królestwa.

Zawczora dawali obiad oficerowie rossyyskiego pułku, którego właścicielem iest Król pruski, dla oficerow pruskiego pułku, którego właścicielem jest Cesarz Rossyyski, oraz dla innych oficerow. Obiad ten zaszczycili bytnością swoją NN. Cesarz Rossyyski i Król Pruski, którzy z okazami naywiększey radości przyjęci byli. — Cherbourg zajęty teraz jest przez kilka tysięcy Prusakow. — W Tulonie nie znajduia się teraz żadne woyska. Vice Admiral Gantheaume, który naywięcej sta-

rania dołożył, iżby to miasto pod króleskie panowanie poddane było, dla słabości zdrowia powrócił znowu do dóbr swoich w okolicach *Aubagne*. — Wiele oficerów, którzy się w *Metz* i w innych miejscach słyszeć dali, że mają zamiar utrzymać wojnę partyzanską, aresztowani zostali.

Jenerał *Xiażę Antoni Sulkowski* złożył tu u stop N. Cesarza Rosyjskiego hołd wojska polskiego. — Przybyła tu także deputacya z *Lyonu*. — Znajomy nauczyciel głucho - niemych *Xiadz Siccard*, przybył tu, z *Anglii*.

Wyrok Królewski, pod 1 t. m. zawiera, co następuje: *Luđwik* z Bożey łaski &c. Przez wzgląd, że terazniejsza siła nasza lądowa, za wielka jest na stan pokoju, a szczególniej, iż przechodzi miarę dochodów królestwa, oraz, że najsprawiedliwsza i najwłaściwsza w urzędzeniu dobrego wojska, iżby odmiana rozciągała się do tych oficerów, którzy nie są już w kwiecie młodości, i mniej zdolni do służby; postanowiliśmy: Wszyscy Jenerałowie porucznicy, Marszałkowie obozowi &c., którzyby do d. 1 września 30 lat służby skończyli, albo 53 lat wieku mający, dla odniesionych ran lub słabości zdrowia służyć dłużej nie mogą, nabywają zupełnego prawa do pensyi. (Tu następują oznaczenia pensyi.) Jeżeli który 20 lat służył, albo 50 lat wieku liczy, nie może dłużej zostawać w Królewskiej naszey służbie, w wojsku, ani żandarmeryi.

Austryacki korpus Jenerała *Bianchi* wchodzi już do *Longuedocyi*.

Tenże *Korrespondent hamburski* zawiera od granic francuzkich pod 10 sierpnia: „W rozrządzeniu Króla francuzkiego, względem organizacji nowego wojska, jest rzeczą godną zastanowienia, że *legiony* w 86 departamentach formowane być mają. Dotąd więc, zdaie się, iż o odstąpieniu krajow nie myślą. Wyraz *legiony*, także ma swoje znaczenie. Uważają jescze w tém rozrządzeniu, że wszystkie wojska składają się tylko z tak nazwanych szczepow czyli zakładów, które się powiększyć i na wiele gałęzi rozdzielić mogą. — Marszałek *Ney* poymany i do *Paryża* zaprowadzony został, gdzie go spotka los, na jaki zasłużył. — Ciagle iescze trwają układy w *Paryżu*. Day Boże, iżby zapewniły na długi czas pokoy światu! “

W gazecie berlińskiej czytamy z *Paryża*, pod 13 sierpnia: „Pani *Peterson*, pierwsza małżonka *Hieronima Bonapartego*, przybyła do *Francyi*. — W *Nismes* trwają ciagle samowolne uwięzienia, a miejscowe urzędy nie są w stanie oprzeć się temu nierządowi: 7 osob utraciło życie, na publicznej ulicy, od wystrzałow karabinowych. Podobne okropności zaszły w *Awenionie*. Człowiek jeden, którego także bez przyczyny i prawa do więzienia prowadzono, ugodzony został w głowę przez wystrzał karabinowy, który także trafił w blisko stojącą kobietę, i oboje trupem położył. Uwięziono wprawdzie zabójcę, ale go pospólstwo nazajutrz uwolniło. — Jenerałowie *Constantin* i *Cezary Fauchér*, którzy się w *Bordeaux* tak dali poznać, nie dawno poymani i uwięzieni zostali. W mieszkaniu ich znaleziono 20 strzelb, 12 pałaszów, i t. d. — Jenerał *Vandamme* ciagle się w *Limoge* znajduje. — W *Nismes* zaszły znowu krwawe rozruchy. Królewski Prefekt miasto opuścić był zmuszony: nie było tam bowiem dostatecznej siły zbrojnej.

Jakież obraz stawi nam fortuna, albo raczej Opatrzność, od czasu widowiska majowego pola! *Bo*

naparté, który natenczas tron zajmował, znajduje się teraz w drodze na wyspę *ś. Heleny*, jako angielski więzień stanu. Wszyscy Królowie, *Xiażęta*, Marszałkowie z jego ręki, złożyli swoje korony, berła, ozdoby, purpury, i tułają się po różnych stronach krajow. *Murat*, któremu wojsko dało przydomek *Franconi* (sławny bereyter), gdyż nigdy się dosyć upiękrzyć i umalować nie mógł, i który nie miał tej pociechy, iżby się na majowym polu popisował ze swojemi piórami, haftami, błyskotkami i frenzelkami, kryje się teraz na najeższych mułach po wąwozach gór alpejskich *Hieronim* i *Józef* mają być poymani w *Paryżu*. *Lucyan* siedzi w cytadelli *turyńskiej*. *Fesch*, z kobietami, należącemi do jego familij, sam się do *Rzymu* na więzienie oddaie; *Luđwik* poszedł w niepamięć; *Berthier* rzucił się z okna w *Bamberdze*; *Brüne* zastrzelony został w *Awenionie*, czyli się zastrzelił; *Ney*, w okolicach *Aurillac* po znamieniuący go szabli poznany i uwięziony; *Maret*, w podróży do *Luki*, d. 4 t. m. mimo francuzkich pasportow, przez wojska szwajcarskie poymany i do zamku *Allamant* zaprowadzony został; *Labeđoyer* i *Lavalette* pod sąd oddani; *Savary* i *Lallemand*, drżą, żeby ich Rządowi francuzkiemu nie wydano; i wielu innych; *Davoust*, *Massena*, *Vandamme*, *Soult*, *Suchet*, &c. zostają w dręczącej niepewności, a bardziey pewności, jaki ich los spotka! Tak się odnawiają sceny, które dawniej już położyły koniec rewolucyonistom *Girondy*, *Bergu*, *Ultrarewolucyonistom*, i *Terrorystom* francuzkim.

Z *Paryża*, d. 16 sierpnia. Gazeta urzędowa oświadcza za nieważne wszystkie urządzenia i promocyje, za czasow przywłaszczenia poczynione, i rozwiązuje kompanie gwardyi marynarskiej. — Terazniejszymi dozorcami gazet paryżkich są *PP: Fievec, Mutin, Auger, Torey i Pelleue*. — Na równinach *Montrouge* ma stanąć obozem 30,000 wojsk sprzymierzonych. — Między *Aix* i *Marsylią* obozuie 10,000 Austryakow. — Od kilku dni w poruszeniu są wojska sprzymierzone, dla rozłożenia się na przeznaczonych im kwaterach. Co pokazuje, że one nie tak prędko kray francuzki opuszczą. *Szwajcaryja* jest pierwszym mócarstwem, które wojska swoje z ziemi francuzkiej wyprowadziło. — W całej *Alzacyi*, prócz *Huningi*, ustaly teraz kroki nieprzyjacielskie. Wojska sprzymierzone, które się przed dalszemi twierdzami znajdowały, idą teraz na kwatery. Przeznaczenie tych twierdz dotąd nie jest wiadome. Powszechnie jednak rozumieją, że one przez sprzymierzonych osadzone będą. Najmocniey o to *Austryja* Króla francuzkiego nalega. — Wojska Pruskie weszły d. 12 i 13go do *Laon*; rosyjskie do *Soissons*, a heskie do *Mezières*. — Korpus jeden wojska pruskiego wyruszył wczora z *Paryża*, udając się drogą ku *Versailles*. Nie wiadomo: czyli się on w miejscu tém zatrzyma. — Dowódzca zamku *Vincennes* wydał sprzymierzonym, d. 15go t. m. około 18,000 karabinow i 80 dział, które z *Paryża* tam zachowane były, a podług konwencyi paryżkiej, d. 4 lipca, jako własność sprzymierzonych uważane być powinny. Tenże Dowódzca miał odkryć Królowi nader niebezpieczny spisek; którego zamiarem być miało, uwięzienie N. Króla i jego familij. Stało się to powodem do licznych uwięzień. Nakoniec i Minister policyi zalecił surowe śledzenie burzycielow spokojności w *Paryżu*. Więzienia prefektury napełnione są ludźmi, których temi dniami w *Tuyleryjach* poymano: nie ujdą oni zasłużonej kary. — Nie potwierdza się, że dwaj bracia *Bonapartego* poymani zostali. O *Hieronimie* mówią teraz, że mu

linii, powróconém będzie N. Królowi Jmci Saskiemu, a rzeka się wszystkich powiatów i ziem, za którą linija położonych, które przed teraźniejszą wojną do niego należały.

Linija ta zaczyna się od granic czeskich, w bliskości *Wiesch*, w okolicach *Seidenberg*, idąc biegiem strumienia *Wittich*, aż do jego zeyscia się z rzeką *Neysa*.

Od *Neysy* pójdzie ona przez okrag *Eigen*, między *Tauchritz* dla Pruss przypadającém, a *Bert-hoff* dla Saxonii zostającém; dalej idąc północną granicą okręgu *Eigen*, aż do kąta między *Kaulsdorf* a *Obersohland*; ztamtąd linija ta przeciągnie się aż do granic, oddzielających okrag *Geolitzki* od okręgu *Bautzenskiego*, tak, że, górny, *Środkowy* i *Dolny Sohland*, *Olisch* i *Resewitz*, dla Saxonii zostają.

Wielki gościniec pocztowy, między *Gaerlitz* i *Bautzen*, do Pruss należeć będzie, aż do granicy dwóch pomienionych cyrkulów. Potém linija pójdzie granicą tego okręgu aż do *Dubrau*, ciągnie się dalej do gór, na prawie *Loebauer Wasser* leżących, tak, że strumień ten z obydwoma brzegami swými, i miejscami nadbrzeżnemi, aż do *Neudorf* i wieś ta dla Saxonii zostają.

Linija ta zwróci się potém ku *Sprey* i *Schwartzwasser*; *Liska*, *Hermsdorf*, *Ketten* i *Solchdorff* dla Pruss przypadają.

Od *Schwartz Elster*, pod *Solchdorf*, pójdzie linija prosta, aż do granicy ziemi *Koenigsbruck* pod *Grossgraeben*. Ziemia ta zostaje dla Saxonii, a linija pójdzie granicą północną teyże ziemi, aż do granicy woystwa *Grossenhayn* w okolicach *Ortrand*, a od tego miejsca drogą przez *Mertzdorf*, *Stoltzenhayn*, *Grobeln* do *Mühlberg* ze wsiami, przez które droga ta przechodzi, tak, iż żadną część przereczonéy drogi nie zostaje zewnątrz terytoryum pruskiego, pod pruskie panowanie przechodzą. Granica od *Groebeln* aż do *Elby* wyprowadzoną będzie, pod *Fichtenberg*, i pójdzie granicą woystwa *Mühlberg*. *Fichtenberg* dla Pruss przypada.

Od *Elby* aż do granic krainy *Merseburg* tak będzie prowadzona linija, że woystwa *Torgau*, *Eilenburg* i *Delitsch* dla Pruss przypadają, a woystwa *Oschatz*, *Wusen* i *Lipsk* dla Saxonii zostaną. Linija pójdzie granicami tych woystw przerywając niektóre włości i półwłości. Gościniec z *Mühlberg*, do *Eilenburga* zupełnie będzie na terytoryum pruskiem.

Z *Podelwitz* należącego do woystwa *Lipskiego*, a dla Saxonii zostającego, aż do *Eytra*, równiż dla niej zostającego miejsca, linija przerywać będzie krainę *Merseburg*, tak, że *Breitenfeld*, *Haenichen*, *Gross* i *Klein Dolzig*, *Mark*, *Kanstaedt*, i *Knut Nauendorf* dla Saxonii zostają; *Modelwitz*, *Skeuditz*, *Klein Libenau*, *Alt-Kaustaedt*, *Schkoehlen*, i *Zietschen* dla Pruss przypadają.

Ztąd, linija przerywać będzie woystwa *Pegau*, między rzekami *Flussgraben* i *Weisse Elster*, pierwszą, od punktu, gdzie się ona oddziela powyżey miasta *Crossen* (które jest częścią woystwa *Haynburg*) od *Weisse-Elster*, aż do punktu, gdzie poniżey miasta *Merseburg* łączy się z *Saalą*, należąc będzie w całym swym biegu, między dwoma temi miastami z obydwoma brzegami swými, do terytoryum pruskiego.

Od miejsca, gdzie ta granica dotyka granicy krainy *Zeitz*, linija pójdzie tąż granicą aż do granicy krainy *Altenburg* pod *Luckau*.

Granice okręgu *Neustadt*, który zupełnie przechodzi pod panowanie pruskie, zostają nienaruszoné.

Włości krainy *Voigtland* w krajach *Reuss*, jakoto: *Gesuell*, *Blintendorf*, *Sparenberg* i *Blankenberg*, objęte są w części dla Pruss przypadającej.

Tytuły, które przybierá Najjaśniejszy Król Jęgomóść Pruski.

16. Prowincye i powiaty królestwa Saskiego, które przechodzą pod panowanie N. Króla Jmci Pruskiego, będą się mianowały *Kieztwém Saskiem*, a Król Jmć doda do swoich tytułów, tytuł *Kieztęcia Saskiego*, *Landgrafa Turynii*, *Margrabięgo Oboję Luzacy*, i *Hrabięgo Henneberg*. N. Król Jmć Saski nie przestanie używać tytułu *Margrabięgo Górney Luzacy*. Również Król Jmć, ze względu, i mocy praw następstwa wypadkowego do posiadłości linii *Ernestyńskiej*, używać będzie tytułów *Margrabięgo Turynii* i *Hrabięgo Henneberg*.

Zaręczenie Rosyyi, Anglii, Austrii i Francyi.

17. Austrią, Rosyą, Brytanią Wielką i Francyą zabezpieczają dla N. Króla Jmci Pruskiego, jego potomków i następców, posiadanie krajow, wy-

mienionych w art. 15, w zupełnéy własności i udzieleności państwa.

Zrzeczenie się Austrii praw panowania do Luzacyi.

18. J. C. K. Apostolską Mość, chcąc Królowi Jmci Pruskiemu dać nowy dowód żądy swéy, uniknienia wszelkiego powodu do przyszłych sporów między dwoma temi dworami, rzeka się za siebie i następców swoich, praw panowania do margrabstwa *Górney* i *Dolney Luzacy*, które się mu należą, jako Królowi Czeskiemu, ile té prawa ściągają się do części tych prowincy, która przeszła pod panowanie N. Króla Jmci Pruskiego, na mocy traktatu, zawartego z N. Królem Jmcią Saskim, w *Wiedniu* dnia 18 maja, 1815.

Prawo powrotu J. C. K. A. Mości do rzezoney części *Luzacy*, przyłączonych teraz do Pruss, przenosi się teraz na dom *Bradenburski*, rzeczywicie teraz w *Prussach* panujący. J. C. K. Apostolska Mość zachowuje dla siebie i następców swoich moc powrócenia do tychże praw, w przypadku wygaśnienia rzezonego domu panującego.

J. C. K. Apostolska Mość również rzeka się na rzecz Króla Jmci Pruskiego, praw do powiatow czeskich włościami wpadających do części *Górney Luzacy* ustąpioney Królowi Jmci Pruskiemu, przez traktat 18 maja 1815, w której zawiera się miejsca: *Gunterdorf*, *Taubentränke*, *Neukretschén*, *Nider Gerlachshheim*, *Winckel* i *Ginckel*, ze swoimi terytoryami.

Zrzeczenie się wzajemné praw feudalnych.

19. N. Król Jmć Pruski, i N. Król Jmć Saski, usilnie pragnąc usunąć wszelki powód do sporow, albo nieporozumień na przyszłość, rzekają się, każdy ze swojej strony, i wzajemnie na rzecz jeden drugiego, wszystkich praw i pretensy feudalności, iakieby mieli, i iakieby mieć mogli, za granicami, przez niniejszy traktat oznaczonémi.

Wolność wynoszenia się i wyprowadzania własności.

20. N. Król Jmć Pruski przyrzeka urządzić to wszystko, cokolwiek może się ściagać do własności i interessów względnych poddanych, a to na zasadach nayliberalniejszych. Artykuł niniejszy sięgać się będzie szczególniéj do stosunków osób, które zachowują dobra pod obudwoma panowaniami, pruskiem i saskiem, do handlu *Lipskiego*, i wszystkich przedmiotów teyże natury: i żeby wolność osobistá mieszkańców, tak prowincy ustąpionych, iako i innych, zgola nie była ściśnianą; wolno im będzie wynosić się z jednego państwa do drugiego, z zachowaniem obowiązkw służby woyskowej, i dopełniając formalności prawami przepisanych. Również będą mogli wynosić swą własność, nie podlegając żadnym opłatom za wyście, czyli, *Abzugs Geld*.

Własności zakładów religijnych i edukacyi publiczney.

21. Towarzystwa, korporacye, i zakłady religijne i edukacyi publiczney, które się znajdują w prowincyach i powiatach, odstąpionych przez N. Króla Jmci Saskiego Prusom, albo, w prowincyach i powiatach, które zostają dla N. Króla Jmci Saskiego, jakimkolwiek odmianom uleż mialo ich przeznaczenie, zachowają swoje własności i dochody im należące, stosownie do aktow ich fundacyi, albo które odtąd oné nabyły, z tytułem, moc swoję w obliczu prawa mającym, pod obydwoma panowaniami pruskiem i saskiem, tak, że administracya i pobieranie dochodów nie mogą być trudnione, ani przez jedną, ani przez drugą stronę, stosując się zawsze do praw, i znosząc ciężary, jakim wszystkie własności i dochody teyże natury podlegają w państwie, do którego oné należą.

Amnestyą powszechną.

22. Nikt z zamieszkałych w prowincyach, które się znajdują pod panowaniem N. Króla Jmci Saskiego, również, jak nikt z osiadłych w prowincyach, które przez niniejszy traktat przechodzą pod panowanie N. Króla Jmci Pruskiego, nie może być dotykanym co do swojej osoby, dóbr, intrat, pensyi i dochodu wszelkiego rodzaju, co do swojej rangi i godności, ani prześladowanym ani żadnym w jakimkolwiek bądź sposobie, poszukiwanym, za żadną sprawę, do jakiegokolwiek, w politycznym lub wojennym względzie, mógł należeć, w czasie wypadkow, które zaszły od początku wojny, zakończoney przez traktat przyzki dnia 30 maja 1814: artykuł ten rozciąga się równie do tych, którzy, nie będąc osiadłymi, ani wjedney, ani w drugiey części Saxonii, mieli tam dobra, kapitały, intraty, pensye lub dochody, jakiegokolwiek natury. (Ciąg dalszy nastąpi.)

3 Sąd Taxatorsko Exdywizorski z osob poniżej wyrażonych składający się w moc Dekretu Remissyynego Sądu Gł: Depar: zgo Guber: Mińskiej 1811. Roku Julii 18 dnia między JW. Józefem Gabryełem Oskierką Podkomorzym Chelmińskim i Kawalerem, a onego wierzycielami, następnego, Taxę i Exdywizyą Kamienicy Oskierczyńskiej w Mieście Mińsku sytuowanej, Dóbr Szacka z Folwarkami w Powiatach Mińskim, i Ihumeńskim leżących, oraz Folwarku Parfinowicz z att: wędziami w Powiecie Wołkowyskim Gubernii Grodzieńskiej znajdujące się, i dalszych wszystkich tegoż JW. Podkomorzego Oskierki Funduszów; determinującego, pierwszy raz 1811. Roku Aug: 14. dnia, ad Fundum Dóbr Szacka zia chwasy, do dnia 20. Eorundem, wszystkie czynności pierwszemu zia zdowi, wyrażoną Remissą Departamentową przyporuczone, załatwił, i na powrotny zia zd swój, dzień 1wszy 7bra 1812 Roku był przeznaczony — oraz o tém JW. Podkomorzego Oskierki Kredytorów i pretensorów, gdziekolwiek mieszkających, przez Gazety awizował — Inpost po uspokoiłony w tém kraju wojnie, od dnia 15 Januarii Roku idącego 1815, ad Fundum tychże Dóbr Szacka, drugi raz zia chwasy, uznane Dóbr pomiary, a nieukończone, i nowo przybyłe, oraz dalsze wszystkie Akcessorya, z rodzaju Sprawy wynikię, do dnia 6. Febr: tegoż Roku uia twił, i na ostateczne teyże Exdywizy ukończenie, dzień 27 Julii Roku biejącego u dterminował — o czém podobnież drugi raz tegoż czasu wszystkich rzeczonoego Oskierki Kredytorów i Pretensorów przez Gazety obwieścił — W ostaku teraz dnia 27 Julii Roku idącego, isko w terminie z odroczenia wypadającym, trzeci raz ad Fundum tychże Dóbr Szacka, na ostateczne wyrażony Exdywizy ukończenie, zia chwasy na żądanie Procedujących w tém Sądzie stron, Akta Urzędowe ze wszystkimi possessorami, i Administratorami Szackimi, Parfinowickimi i Samołowickimi, poprzedniczymi tego Sądu Exdywizorskiego Dekretami, przeznaczono do dnia 10 Sepbra tegoż roku odbyć przedsięwzięt, a po odbyciu tych Aktów od dnia 10 Sepbra po dzień 29 tegoż Mca Produktów i Replik Kredytorskich, oraz odpowiedzi na nie ze strony Dziedzica słu chać, i całą tę Exdywizor: Sprawę na ostateczne rozstrzygnięcie Ru terazniayszego 1815. dnia i 8bra w namowę wziąć postanowił — O czém wszystkich a wszystkich Podkomorzego Oskierki Kredytorów i Pretensorów, gdziekolwiek mieszkających, izby od dnia 10 7bra Roku idącego 1815. ad Fundum Dóbr Szacka, dla udowodnienia swych należnościow i pretensyow, oraz dla dopełnienia przeznaczonych pierwszymi Dekretami tego Sądu, komportacyow, i onych oprzysiężenia, sami przez się lub przez Plenipotentow iawili się, Produkta i Repliki do zamierzonego wyżej terminu odbyli, zawiadania. I że iesli ktokolwiek z Kredytorów i Pretensorow pomienionego Podkomorzego Oskierki, gdziekolwiek mieszkający, od dnia 10 7bra po 29. Eorundem, ad Fundum Dóbr Szacka, dla uwodnienia swych należnościow, osobiscie, lub przez Plenipotentow, nie stanie, i niezaiawi się, mocą Remissy Sądu Gł: Mińskiego Departamentu zgo, amissa ich należnościow, i pretensyow, przez wyrok Sądu ninieyszego Exdywizorskiego zapisana zostanie, ostatni raz ostrzega — 1815 Roku Julii 29. dnia — Karol Towiański Prezydujący Exdywizor — Piotr Zawadzki Exdywizor — Wincenty Pawęcki Delegowany z Gubernii Grodzieńskiej Exdywizor — Józef Wierzbicki b- Podśędek Wilej: i Exdywizy Szackiej Regent.

1 Dekretem Remissyynym Sądu Ziem: Pttu Szawel: dnia 23 lutego 1806 Ru z uznaniem taxy i Exdywizy majątku zesłego Jana, Maryi Allipiego kupca zakroczyńm. Sąd Taxatorsko-Exdywizorski do usatysfakcyonowania Kredytorów destyonowany — dnia 25 Junij teraz: Ru w domie Debitora w Mieście Szawlach położonym zebrany, pierwiastkowe swe działania dopełniwszy ostateczny rozbiór sprawy na dzień 4ty 8bra teraz: Roku zapowiedział — Na iski czas, aby wszyscy Pretensorowie z dowodami mogącymi utwierdzić ich stosunki sami lub przez Plenipotentow stawali przez ninieyszą awizacyą wzywa — Oraz ostrzega, iż ten Sąd będąc jedyną w wyrażonym interessie Jurzydykcyą niestawiających Kredytorów wszelkie pretensye w amissyą zpisze. Franciszek Piotrowicz Ziem: Pttu Szawel: oraz Exdyw: Regent.

3. Excerpt oświadczenia z Protokołu Potocznoego Ziem. Ptu Wileńskiego, w dacie wyżej wyrażajacej się zapisanego eorundem pod pieczęcią Urzędową Ziemską tegoż Ptu Wileńskiego jest wydan.

Roku tysiąc osmset piętnastego mscu augusta osmnastego dnia. Przed aktami Ziem. Ptu Wileńskiego, stawając osobiscie W. JPan Aloizy, Ignacy Borysowicz Rotm. Oszmiań, oświadczenie w sposobie Awizacyi niżej w treści wyrażajacej się wpisać do Protokołu podał, w tych wyrazach pisano. Podaje się do publiczney wiadomości, iż lat temu kilka jak z tym się rostał światem JW. Kazimierz Ple-

waka były Prezydent Departamentu pierwszego Guber. Litko-Wileń. brat cioteczny żony mojej Borysowiczowey, zostawił on majątku ruchomego do czterech milionow złotych polch, prócz Inwentarza i różnych mobiliow, ten majątek miał podwócl braciach zesłych Sebestyanie Pralacie i Schołastyku Zmuydzkim i Janie Oboygą Praw Doktorze Jan-kowskich, ex Societate Jesu, swojego zaś dorobku miał tylko ex patrociniu złotych polch dwadzieście dzie-więć tysięcy, pięćset dwadzieście pięć, groszy dwa-dzieście pięć, i tę pożyczyl Wujowi na doplatkę majątku Poszyrwincia. Ja zaś niżej podpisany będąc bliskim krewnym, a mianowicie żona moja i-stotną Successorką majątku po zesłym Prezydencie Plewace, lecz przez przeciwności poczynione od-daleni, o czym są zanesione, w Grodzie Wileń. Solenne oświadczenia, tak ze strony nas, jakoteż stro-ny całego imienia Plewaków, teraz zaś widząc oczewiste marnotrawstwo majątku zesłego JW. Kazimierza Plewaki, przez W. Adama Plewakę o-strzegamy Powszechność, aby nikt nie ważył się żadnych nabywać majątkow, ani w żadne jakim bądź tytułem wchodzić układy, gdyż takowi nabywcy, późniey sami sobie winę przypiszą, jeżeli natym szkodować będą musieli, którą takową Awizacyą Pu-bliczności podając, w osobie żony mojej jako A-ktorki ręką własną podpisuję się. U tego oświad-czenia podpis w Protokule takowy. Aloizy, Ignacy Borysowicz Rotm. Ptu Oszmiań. Zgodno z Pro-tokulem Regent Naborowski.

1. W roku jescze 1815 julii 1 dnia zesły Do-minik Bohuszewicz Mąż niżej piszący się z po-wodow słusznych wydał mnie Oblig własnoręczny na sumnę 15,000 złł. z ewikcyą na majątku swoim Swiranach. Posledniey w tymże roku nowembra 24 dnia z pewney umowy postępując synowi swojemu Jgnacemu Bohuszewiczowi, possessyą tegoż majątku przyjął od niego Dokument na 9,000 złł. z obowią-zkiem zapłacenia tey summy, komu będzie zapi-sana, iakoż i takową sumnę tenże Dominik Bohu-szewicz mnie Zenie swey prawnie zapisał, któ-rych obu sum z procentami pomieniony Successor Ignacy Bohuszewicz Sędzia Graniczny Zawileyski mnie nieopłaciwszy, gdy takowy majątek Swirany ewikcyi uległy na ubliżenie pierwszości długi mnie należnego obciążać zaczyna, mam za obowiązek przez ninieyszą awizacyą uczynić zastrzeżenie, izby nikt bez opłacenia nadmienionych sum z procenta-mi mnie należnych w żadne układy o majątek po-wyżej wyrażony z tymże Pasierzbem moim nie wchodził. 1815 roku dnia 28 sierpnia. Barbara z Możeykow Bohuszewiczowa.

3 Niżej piszący się mając schedę sobie sądzoną Dekretem Sądu Taxatorsko-Exdywizorskiego pod dattą 1812 roku Mscu maja 23 dnia w dobrach JW. Platerowey Starościny Giegobrodzkiej w Pcie Wił-komirskim położoney w majątności Pietrowszczyzne zwaney ziemi dworney gruntu morgow 11 prętow 187 łaki dobrej tamże morgow 3 prętow 123 u-dzielnie w tym samym majątku w sąsiadujących wie-czno doplatki, to jest na W. Komorniku Sawickim złch 6 gr. 10 z karczmy Bredeskiej złch 92 gr. 25 a na Jchmościow Panow Andrzejewskiego i Ma-łochowskiego ze Wsi Tailil, złch 9 gr. 7 corocznie w dniu 1 Mscu 9bra monetą srebrną odbywać bę-dzie, udzielnie na W. Buchowieckim Majorze, czy-li też JW. Grafie Zabiellym Jenerale byłych woysk pol: i Kawalerze iako nabywcy Dóbr Łaukiezy i Kurozmayzy złch 1475 gr. 4: ktoby sobie życzył ta-kową schedę wiecznością nabyć niech się zgłosi do samego dziedzica tey schedy w mieście Wilmie w dworku własnym za Tatarską bramą pod Nr: 812 sytuowanym. Wólf Judelowicz Jakis obywał Wileński.